

Telefon št. 45-85

VOJNI INVALIDI

GLASILO UDR. VOJNIH INVALIDOV KRALJEVINE JUGOSLAVIJE
OBLASTNEGA ODBORA V LJUBLJANI

List izhaja vsakega 25. v mesecu. Posamezna številka 1 Din. — Naročnina mesečno 1 Din. — Rokopisi se ne vračajo. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Uredništvo in upravnništvo v Ljubljani, Št. Peterska vojašnica. Telefon št. 45-85.

Še nekatere »napake« invalidske uredbe

Kakor smo že v zadnji številki »Vojnega Invalida« omenili, da so v invalidski uredbi nekatere določbe, ki bodo morale biti čimprej popravljene in ki so se izvršile brez pristanka Udruženja in takratnega ministra socialne politike in narodnega zdravja, hočemo danes govoriti še o dveh takih »napakah«, da rabimo to nedolžno besedo.

In to je odkup invalidnine in službeni davek.

Takratni minister socialne politike in narodnega zdravja, g. Dragiša Cvetković, sedanjí predsednik vlade, je stal na stališču, da se mora zakoniti invalidski zakon tak, kakor ga je izdelala državna komisija s sodelovanjem Udruženja.

Ali »višje sile« so takrat zabrisale marsikaj in tako oškodovala vojne žrtve ter tako karikirale socialno plat uredbe. Ena iz takih »napak« je odkup invalidnine, ki se tiče tistih vojnih invalidov, ki so po zakonu iz leta 1929 isto odkupili.

Udruženje in državna komisija je v takratnem svojem § 122, v odstavku 2, zapisala:

»Osebam, katerim se je invalidnina po prejšnjih zakonih odkupila, se priznavajo invalidski prejemki po tej uredbi, če izpolnjujejo pogoje po njej. Pri sojeni invalidski prejemki tečejo osebam, ko poteče čas, za katerega je odkup izvršen, računavši od dne, ko se je odkupnina izplačala. Če je čas, za katerega je odkup izvršen, že pretekel, gredo prejemki od dne, določenega s to uredbo.«

Tako se je glasil naš paragraf. V zakonjeni uredbi pa je ta paragraf po volji takratnega finančnega ministra dobil številko § 119, točko 2 in, kajpada, glasi enako, samo konec je sledeč, kakor lahko vidite iz uredbe:

»Če je čas, za katerega je odkup izvršen, že pretekel, gredo prejemki od dne, določenega s to uredbo, ako so siromašni v smislu te uredbe.«

Torej le, ako so siromašni, da nimajo nad 200 dinarjev davčnega cenzusa. In s tem so vsi invalidi, ki so že davno odplačali svoj odkup, mnogi morda že celo dvakrat, zelo prizadeti, ker jim tista beseda »siromašni« odvzema invalidnino.

To je težka »napaka« — to je greh!

Takratni minister socialne politike in narodnega zdravja je bil zoper vsak cenzus in je to javno izpovedaval. Rekel je, da krogla, šrapnel, bajonet itd., niso vprašali, kdo ima davčni cenzus in ni siromašen, ampak zadeli brez ozira na cenzus. In da je to velika krivica zahtevati od invalida, ki je dal že svoj krvni davek, da še zdaj plačuje davek v denarju. Ta krivica se je zgodila zopet zato, da bi se tudi pri novi invalidski uredbi-zakonu zopet čimveč prihranilo, pa četudi na škodo vojnih invalidov. Morda se je s tem res prihranil komaj en milijon dinarjev na leto in se res ni izplačalo pregrešiti se radi enega milijona na vojnih žrtvah.

Skrbeli bomo, da se ta krivica čimprej popravi.

Druga krivica je bila tudi narejena v finančnem ministertvu. Brez potrebe je bil vrinjen v § 121 v odstavku 4 »službeni davek«. Tega davka v narčtu državne komisije in Udruženja ni

bilo, ampak samo davki: zemljarina, pridobnina, zgradarina in davek na rento. Znano je, da vsak, kdor je zaposlen, mora plačevati službeni davek. S tem so vsi tisti vojni invalidi prizadeti, ki plačujejo službeni davek in ki mesečno zaslužijo preko 500 dinarjev. Torej najsiromašnejši, kajti to, kar zaslužijo, ni niti minimum za njihovo existenco, kaj šele za ženo in otroke. Finančni efekt pa je vsled tega službenega davka tako malenkosten, da se čudimo, da se je moglo nekaj takega zgoditi. Vedno zopet v prvi vrsti »štednja«, kjer bi ne smela biti.

Podzveti so koraki, da se popravi tudi ta krivica. Zanašamo se na sedanjega ministra g. Milivoja Rajakovića, da ne bo dovolil, da se lepo začeto delo, likvidirati invalidski problem, omadežuje. Mi vsi pa, člani in članice Udruženja vojnih invalidov, vdov, sirot in staršev, stojmo trdno v organizaciji, da bo vidna naša moč in naša volja in bo tako tudi delo ministra socialne politike in narodnega zdravja lažje.

Prevelika brezglavost in nestrpnost

Naglica ni nikoli nič prida, pravi pregovor. In če v kljub temu, da nestrpno čakamo in delamo, da se invalidska uredba v vsem svojem obsegu začne s polno paro uveljavljati, nismo mi krivi, da ne gre, kakor bi hoteli. Vkljub temu, da smo izdali uredbo v slovenskem jeziku, da bi lahko tako vsak prizadeti se sam nekoliko poglobil v njene določbe in kako se bo delalo in se mora delati, se najdejo vendar vojni invalidi, ki gredo čez drn in strn svojevoljno, češ, uredba je uzakonjena, zdaj mora vse to že veljati in moram to in to dobiti. Posebno v okolišju ljubljanskega Krajevnega odbora so nekateri vojni invalidi radi zdravniških preglednih komisij kar samo preko vsega zahtevali, da se jih pregleda. Okrožno invalidsko sodišče je take prijave — ker pač ni točno prečitalo § 80 invalidske uredbe, posebno ne točke 2 in 9 — zahteve poslalo vojaški zdravniški komisiji pri vojnem okrogu, ki je še sestavljena v smislu invalidskega zakona 1929. In, kajpada, komisija, ker še zopet slučajno ni razrešena, je pregledala in pregleduje take invalide in jih ocenjuje po določbah invalidskega zakona 1929. Pa se reveži čudijo, kako je to mogoče, da so zopet malo ocenjeni, da bi morali dobiti več odstotkov.

Kakor smo že rekli, je ta zdravniška komisija stara zdravniška komisija. Nova, v smislu § 80 uredbe, kakor določajo točke 1 do 9, pa še ni sestavljena in zato tudi še ne more poslovati. Mi se trudimo, da izposlujemo čimprej pravilnik o pregledovanju vojnih invalidov in da se izdajo navodila za določanje odstotkov. To je, kakor smo informirani, že golovo, samo podpisano še ni — in s tem, kajpada, ni objavljeno. Nismo pa Udruženje nekakšna višja državna ob-

last, da bi kar ministru ukazali, to in to še ni narejen, čeprav je že začetek maja, ukazujemo, da mora biti takoj urejeno, itd.

Invalidsko sodišče pa seveda tudi ne more izdajati rešenj brez ocene komisije, najmanj pa na podlagi ocene stare nekompetentne zdravniške komisije.

Kako se sestavlja ta nova komisija, kdo jo tvori itd., določa § 80 uredbe v točki 2. Točka 6 tega paragrafa pa je za vojne invalide še posebno dobra, ker lahko vojni invalid na komisijo pripelje celo svojega zdravnika ali pa prinese njegovo pismeno mnenje. Točka 9 pa čisto točno govori, da poslujejo invalidske komisije — torej nove zdravniške komisije — po pravilniku o pregledovanju vojnih invalidov in po navodilih za določanje odstotkov. Ta pravilnik in navodila pa izda, kakor že rečeno, minister za socialno politiko in narodno zdravje.

Mi ta pravilnik in navodila ter tudi druge že potrebne pravilnike neprestano urgiramo. Pregovor pravi, če ne teče pa kaplja in tudi zdaj treba misliti tako in gledati tako, ne pa kar čez drn in strn drveti nekam, potem pa se jeziti in zabavljati.

Toliko v pojasnilo in čitajte uredbo dobro in premišljeno, povprašajte pri svojih Krajevnih odborih o vsem, pa bo vse v redu. Pri tem pa imate zdaj tudi lep dokaz, kaj bi bilo, če bi Udruženja ne bilo, ali če bi ne bilo tako močno kakor je danes. Če že zdaj moramo energično zahtevati za to in ono, ko smo organizirana množica, pa še ne uspemo kar tako, kaj bi bilo potem šele, če bi ne bilo Udruženja ali če bi bila organizirana le peščica!

Kvišku srca v slovanski zavesti!

»Vojni Invalid« je list Udruženja vojnih invalidov, vdov, sirot in staršev, list, ki veže vsakega posameznega člana in članico v družinsko, tovariško vez po vsej Sloveniji in tudi izven nje, ki bodri, svetuje, poučuje, zabava, daje navodila in prijateljsko tovariški s svojimi člani in članicami kramlja. Ni se spuščal v dnevna trenja v kakršni koli obliki ali v kakšne koli smeri. Vendar hoče danes spregovoriti o rečeh in zadevah, ki pretresajo svet in tudi nam vojnim žrtvam niso vseeno in brezpomembne. Da, baš nas, vojne žrtve, ki smo v zgodovinskih strašnih dneh žrtvovali sebe in svoje

najdražje, da je vstala svoboda in naša Jugoslavija.

Tuje in tudi domače časopisje se obširno bavi z razmerjem številne moči med posameznimi narodi belega plemena. Meje Evrope se spreminjajo tako rekoč vsak dan in orožarne so polne pretežega pogubljenja človeštva in narodov v vseh mogočih oblikah. To ni samo boj za svetovni trg tega ali onega naroda.

Nepriistranski tuji opazovalci prihajajo z ugotovitvijo, da smo Slovani življenjsko vključeni vsemu v premoči v primeri z Germani in Romani. Nemški profesor Burgdörfer, od katerega smo črpali te podatke, pravi:

Danes je v Evropi 121 milijonov Romanov, 149 milijonov Germanov in 226 milijonov Slovanov. Med tem ko Germani in Romani številčno nazadujejo, smo Slovani v zadnjem času pomembno narastli. Nemški narod, kot najmočnejši predstavnik Germanov, ima na leto 165 tisoč rojstev premalo, ako bi se hotel obdržati vsaj na današnji višini.

To so suhe številke nemškega strokovnjaka. Te številke povedo dovolj razločno, da germanska življenjska sila peša. Kjer pa začne narod pešati v svoji življenjski sili, nujne naravne posledice ne izostanejo.

Kako pa je s Slovani? V Poljski, ki je dvakrat manjša ko Nemčija, so imeli leta 1932 natanko 932 tisoč rojstev, v dvakrat večji Nemčiji pa istega leta komaj 46 tisoč. Tako bo po nemških računih leta 1960. Poljska imela že 8 milijonov 160 tisoč za orožjesposobnih mož.

Še večja rodnost je v Rusiji. Tam pride na tisoč oseb letno 140 rojstev. To je že nepregledna armada. V Jugoslaviji je na 1000 rojstev še vedno 40 rojstev na leto, med tem ko nimajo Madžari niti 20 rojstev na leto. Z ureditvijo notranjih razmer v Jugoslaviji, z ureditvijo

Zakaj je zastoj v uveljavljanju invalidske uredbe?

Točno povedano, nobenega zastoja ni. Na zunaj sicer res ni nič takega vidno, da bi potolažilo nestrpnost pričakovanja, kdaj bo ta ali oni dobil rešenje na svojo prijavo. Na zunaj, kakor rečeno, to res še ni vidno. Ali notranje predpriprave in priprave, da bo potem delo okrožnih invalidskih sodišč šlo tekoče, hitro in kolikor mogoče brezhibno, tega dela kajpada ni mogoče pokazati na zunaj, kakor ni vidno delo gospodinj, da rabimo tak primer, ko vzdržuje v hiši red in snago in pripravlja, da lahko opoldan in zvečer sedejo k mizi.

Že v prejšnji številki »Vojnega Invalida« smo omenili, da treba vse pripravljati, enako kakor kmetič kruh — orati, sejati, žeti, mlatiti, peči in šele potem sestiti k mizi.

Krivda, da uredba že ne funkcionira kakor bi trebalo, dasi je uzakonjena že 2. decembra 1938, je pač v tem, da je bila takrat takorekoč »na hitro roko« objavljena in še to po velikih zakulisnih borbah, ter jo je morala zdaj Narodna skupščina ponovno izgledovati, da je res postala zakon. In zato se ni moglo, četudi se je hotelo, ničesar pozitivnega delati od decembra 1938 do aprila 1939.

Okrožna invalidska sodišča so sicer sortirala akte, pripravljala vse potrebno, ali kakšnih rešenj niso smela izdajati, ker uredba še ni bila pravoveljavna. Kredit za okrožna sodišča kot invalidska sodišča iz Narodnega invalidskega fonda ni mogel biti pred 1. aprilom 1939 odobren, ker se je on smel preosnovati v ustanovo, kakor jo določa uredba, šele s 1. aprilom 1939. Brez kredita pa sodišča niso mogla nabaviti potrebnega osebja, niti nabaviti potrebnih pisarniških potrebščin.

Istotako je bilo potrebno izdelati potrebne pravilnike za poslovanje invalidskih sodišč in jih, kajpada, tudi uveljaviti, kar se je tudi lahko storilo šele s 1. aprilom 1939. Torej mnogo zaprek, ki se niso dale kar tako odstraniti. Zopet dokaz, da se na vojne žrtve še vedno od gotove strani gleda po strani in da je le naša močna organizacija bila tista moč, na katero se je opiral tudi takratni minister socialne politike in narodnega zdravja, da je prodrl.

Bodite torej še potrpežljivi, vse bo v redu in dobro. Nič nervoznosti, nič zaletavanja in iskanja kakšnih koli potoč, da bi zadostili svoji nestrpnosti.

Hrast tudi ne pade z enim samim udarcem, treba je sekati in žagati. Reš je, da je bilo trebalo celih 20 let potrpljenja, a vendar, zdaj je zadeva takšna, da to potrpljenje ne bo ogoljufano. S 1. aprilom 1939 boste dobili vse dajatve, ki vam gredo po uredbi, invalidnino etc., če tudi ne baš takoj v prvem mesecu, ali vseeno potem skupaj za nazaj. Da je to res, vidite že iz tega, da so tisti, ki so po starem zakonu že dobivali invalidnino, isto zdaj s 1. aprilom 1939 dobili avtomatično povišano, kakor določa nova uredba.

Razpored pri okrožnih sodiščih kot invalidskih sodiščih je zdaj določen tako, da bodo vsi invalidski predmeti rešeni že letos in morda le majhno število jih bo ostalo za leto 1940.

Ravnatoko bodo v kratkem podpisani pravilniki za zdravljenje, za službe, za polovično vožnjo itd. — vsega kar tako z migljajem roke in peresa ni mogoče takoj narediti. Vsako delo potrebuje gotovo dobo, to veste vsi iz lastnihkušenj in iz vsakdanjega življenja.

Zato še enkrat: Nič nervoznosti, nič zaletavanja, vse bo v redu in dobro! Opozorjamo na poročila Središnjega odbora v »Službenem delu«.

boljših življenjskih pogojev, z izboljšanjem higijenskih razmer, se bo rodnost v Jugoslaviji še dvignila.

V »Slovenskem listu«, ki izhaja v Buenos Airesu v Južni Ameriki, beremo to-le:

»Profesor v Rigi, Walter Seubart, je napisal zanimivo knjigo »Vzhod in zahod«. V njej razpravlja o evropski kulturi, znanju, moči in nasilju. Vzhod mu je posebljen v ruskem človeku, v Slovnanu sploh, in slovanstvu napoveduje veliko bodočnost. Iz njegove knjige posnemamo:

Rusija, prihodnja Rusija, je osvetojoče vino, ki more obnoviti izčrpanost sodobnega človeštva. Evropa je trpežna posoda, v kateri se vino shranjuje. Brez trdne posode, ki ga drži, mora vino izteči v zemljo, in brez vina, ki ga napolnjuje, ostane dragoceni vrč prazen, in mrzel predmet razkošja brez porabe. Samo če se vino in vrč najdeti, se more človeštvo napojiti.

Ne Evropec, temveč Rus ima vse tisto, iz česar more človek izpolniti svoje večno poslanstvo. On je usmerjen k absolutnemu, občutljiv je za celotnost sveta, mesijansko dušo ima. Zato trdim o vsi odločnostjo: V glavnih vprašanih življenja si mora izbrati Evropec Rusa za zgled, ne obratno. Če hoče Evropec najti pot k večnim ciljem, mora prevzeti rusko-vzhodno vrednotenje sveta. V tem smislu je zahteval Dostojevski, da mora biti vsak zemljan najprej Rus.

Anglež hoče svet kot tovarno, Francoz kot salon, Nemec kot kasarno, Rus kot svetišče. Anglež hoče plen, Francoz slavo, Nemec moč, Rus žrtve. Anglež hoče od človeka zaslužiti, Francoz mu hoče ugajati, Nemec poveljevati, le Rus noče ničesar. On noče izrabljati svojega bližnjega kot sredstvo sebi v korist. To je središče ruskega bratovstva, ki je evangelij bodočnosti. Ta bratovska misel je velika naravna protisila proti latinskim idejam o človeku in državi sile. Ruski človek kot nosilec novega solidarizma je edini, ki more rešiti človeštvo individualizma nadčloveka in kolektivizma množstvenega človeka, to je fašistične ali proletarske diktature.

Naš čas se pogosto upravičeno primerja s koncem nekdanjega Rima. Toda ne mislimo samo na skupnost sence, ker obstojajo tudi svetle skladnosti. Tudi takrat so si šle sile vzhoda in zahoda v usodnem zagonu nasproti. Grški in egipčovski nauki so prišli do Partov in Kitajcev. Staroindijska modrost je šla preko Nila, na zahod, kult Izide, Mitre in evangelij Nazarenca so dosegli rimsko glavno mesto, središče propadanja. To je bila doba protislovij, prepadov in prehodov, umiranja, izkaženosti, pa tudi doba mesijanskih obljub. Enakega značaja je tudi dvajseto stoletje. Nova doba se bliža s sodnim dnem in vstajanjem.

»Ameriški Srbobran« pa je v svoji zadnji številki, ki je prispela v Evropo, priobčil članek, naslovljen »Na Golgoti«. Med drugim stoji v tem članku:

»Danes se Slovan vzpenja na dve Golgoti, vzpenja se na Golgoti zla in vzpenja se na Golgoti novega vstajanja, to je Kristusovega vstajanja. Nismo samo slovanski pisci in misleci preroki tega vstajanja, naše slovanske veličine in bodočnosti, tudi nemški in francoski misleci napovedujejo, da pride dan in ta dan ni več daleč, ko bo Slovan zagospodoval na svetu in prinesel človeštvu svobodo, bratstvo in enakopravnost. Sloveči francoski mislec, Ernest Renan, pisec znamenitega dela »Življenje Jezusa Krista«, je zapisal: »Bodočnost bo pokazala, kaj bo dal človeštvu veliki slovanski genij z njegovo plamtečo vero, z njegovo bistroumnostjo, z njegovim izredno globoko-filozofskim gledanjem na življenje in smrt, z njegovim žilavim mučeništvom in z njegovim neutišljivo težnjo po najvišjih idealih človeštva.« — Znani nemški književnik in filozof Johann Gottfried Herder, pisec drame »Nathan der Weise« in filozofske razprave »Ideen zur Geschichte der Menschheit«, pa je napovedal: Slovanstvu je usojeno, da bo izreklo zadnji besedo v borbi za napredek človeštva! — Sedanost slovanstva je težka in nevesela, toda bodočnost po sodbi

vseh velikih mislecev vseh dob in vseh narodov vendarle neizbežno pripada Slovanom. Zato proč s temnimi slutnjami, kvišku srca, Slovani!»

Če tako to pregledamo in pomislimo, nas ne sme biti strah, kaj bo z nami, ne smemo čutiti teže današnjih dni. Ni se treba bati oblakov. Naj pride kar koli, nas ne more streti. Zdravja in zemlje imamo Slovani dovolj. Nam ni treba kolonij, nam ni treba tujih sil, ki bi delale za nas. Samo sloge nam je treba, samo slovanske samozavesti nam je potrebno. Stari greh Slovanov — nesloga, ta mora izginiti in da bo, kakor je zapel pesnik Prešeren v »Krstu pri Savici«: »Največ sveta otrokom sliši Slave!« In ne samo, da mu sliši največ sveta, on mora in bo postal tudi gospodar tega sveta.

Zato kvišku srca v slovanski zavesti!

Vzpodbuden, da veličasten je bil trenutek na občnem zboru Legije koroških borcev, ki se je vršil pred kratkim v Ljubljani. Vsi delegati cele Slovenije, koroški borci, Maistrovi borci itd., so se

Ljubi svojega bližnjega... khm, khm... težko je to!

Krščanski nauk in zapoved Kristusova »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe« je lep nauk, ali dandanes je samo v nekakšno spodtiko, v nadlego ljudem, ki sicer izpovedujejo krščanski nauk in verujejo v Boga Očeta in Sina in svetega Duha. In kako naj bi se ljubili svojega bližnjega vojnega invalida, vojno vdovo? Težko je to tistim, ki niso vohali smodnika in niso dali nobenih žrtve na polju časti in slave. In zdaj pride naenkrat nova invalidska uredba, ki določa, da bo ta in ta dobival toliko invalidnine, ta vdova in starši pa zopet toliko in toliko. Neprijetno je prepričanje in srca se polnijo z nevoščljivostjo, češ, kaj je tega treba. Vseeno, četudi ne gre taka invalidnina iz žepa takih nevoščljivcev, vseeno, to jim ni prav.

Tako dobivamo iz raznih Krajevnih odborov poročila o tej krščanski ljubezni. Ko je bila uredba objavljena, to je bilo 2. decembra 1938, in je v nji bila določba, da bodo invalidnino prejimali šele s 1. aprilom 1939, so se mnogim nevoščljivcem škodoželjno nasmihala usta in obrazi, češ, kakor nalašč za prvi april.

Ali prišel je prvi april. In glej, kljub temu, da je bil prvi april po koledarju, je postalo res, kar je uredba določala. Tisti, ki so dosedaj po starem invalidskem zakonu prejimali invalidnino, so 1. aprila dobili že po novi uredbi precej povišane. Glave so se nevoščljivcem kar povesile. Ko gredo mimo kakšne vojne žrtve, gledajo v stran in v sru jih grize. Hudiča, mislijo, pa je vendar res in bodo res dobivali. Meni pa nikdo nič ne da. Tak človek namreč pozablja, ali noče nič vedeti, da je vojni žrtvi amputirana noga, roka, da hodi po bergljah, da je vojni vdovi padel mož, da je staršem padel sin — kaj tisto, on, ki ni ničesar žrtvoval, je hud, da tudi njemu kak stric ničesar ne prinese po pošti. Ostala kmetska in vaška javnost pa koleba in ne ve, ali naj se tudi hudiče ali odobrava. Malo jih je, ki odkrito govore, da je to prav, če že ne drugače, pa vsaj iz tega stališča, ker pride tako v občino več denarja. In čim več denarja pride v občino, tem boljše je za njo, poleg tega pa tudi ne bo treba skrbeti zanje kot občinske reveže, ker je to zdaj naredila država. In to brez vsakih žrtve občanov in občin.

Naravnost zlobna pa je »nevoščljivost« tistih kverulantov, ki med kmeti in drugimi prišepetavajo, češ, voznja po železnici se je podražila zato, ker imajo invalidi polovično; davki so se povišali zato, da bodo dajali invalidom. Pljunil bi človek na take laži — pa se mu celo pljuniti zdi škoda.

Tudi občine v našem srezu — piše K. O. iz K... — nam gredo v glavnem lepo na roko, posebno nekatere. So pa tudi take, da se župan najrajši skrrije, če pride kakšna vojna žrtve po to ali ono potrdilo. Tudi imamo župnišča, kjer so še župniki stari ljudje. Tam se župniki puntajo, češ, brezplačno ne bomo dajali dokumentov. Mladi župniki pa nam gredo zelo na roke in pomagajo.

energično izrekli, da, kakor so že nekoč s svojim življenjem branili in ubranili meje naše države, so pripravljeno takoj stopiti zopet pod orožje v obrambo naših meja in v obrambo Jugoslavije.

In mi vojni invalidi, borci z vseh bojišč, tudi mi ne bomo čakali. Kakor koroški borci, kot Jugoslovenci, bomo stopili na bojišče, četudi pohabljeni, ter branili našo državo, ako bo to potreba.

Slovanstvo naše — veličina naša!
Naj svet nas še tako zelo sovraži,
mi bomo stali noč in dan na straži,
da prav iz nas bodočnost vstane naša!

*

Pripis uredništva: Toliko šušljanja, namigavanja, toliko raznih trditvev je sedaj vsepovsod, da mnoge to res zbega. Letaki se razširjajo v nešteti množinah. Vse to je samo čisto navadna tolpa, ki bi, kajpada, želela, da razpade Jugoslavija. Ali kaj resnega, nevarnega za nas in za Jugoslavijo pri tem ni nič. Tega naj se zaveda vsak in naj misli s svojimi možgani.

V občini D. smo na primer sklicali sestanek vseh tamjkašnjih vojnih žrtvev v občinskem uradu, da jim obrazložimo, kaj jim je treba za prijavo. Zakaj tam so vojne žrtve bile tako zanemarjene in prepuščene samim sebi, da po prejšnjih zakonih ni niti ena priznana, čeravno nosijo berglje itd. Ali župana in njegovega tajnika ni bilo niti blizu. Isto tako se nam je godilo v občini V. Drugod pa so tajniki in župani bili na sestanku in kar sproti dajali potrebna potrdila.

Mi, kajpada, zato ne mečemo puške v koruzo in se tudi po svojem smejemo, delamo in nazadnje bomo naučili tudi takega župana in tajnika, da bo spoštoval § 70 invalidske uredbe.

Naj vam sporočim tudi nekaj o starših v našem srezu, piše K. O. iz K. V občini M. je mati, katerih 10 sinov je moralo na bojišče. Trije so padli, sedem se jih je vrnilo. Veliko hiš je v našem srezu, kjer sta ostala po dva sinova na bojišču. Staršev je pri nas 126, ki so izgubili po enega, po dva in celo po tri sinove. Niso pa zato dosedaj ničesar prejeli.

V K. O. C... na Notranjskem še živi 29 očetov, ki so izgubili po enega sina na bojiščih. 46 mater, ki so izgubile po enega sina. 8 očetov in mater, ki sta izgubila po enega sina. 8 očetov in mater, katerima sta padla po dva sinova. Sirot, katerim so padli očetje, je 14.

Pri K. O. R... na Gorenjskem živi še 10 mater, katerim je padel po en sin in trije očetje.

Pri K. O. K... v Posavju še živi 21 mater, ki so izgubile po enega sina in 5 očetov, ki so izgubili po enega sina.

To omenjamo samo na kratko, ker ko bo cela statistika izvršena, bomo isto objavili, da se bo videlo, koliko v Sloveniji še živi očetov in mater in koliko sinov je padlo. Mnogi starši, seveda, so pa tudi že med tem umrli in za te ne bo mogoče ugotoviti padlih bojevnikov.

Zanimivo je pri tem to, da invalidi, mnogo mlajši kakor so starši, prej umro, da jih je že mnogo med tem umrlo, dočim starši padlih še zdaj žive v svoji veliki starosti. To je dokaz, kakšne posledice je imelo ležanje v strelskih jarkih, četudi ni ta ali oni bil ranjen.

Taka in slična pisma prejemo. Nevoščljivost je kača, ki zlovešče sika in Kristusov nauk »Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe« je samo nauk, ki ga moraš znati, izvrševati ga pa je preteško in nemogoče delo. Ali pa morda taki ljudje ljubijo samega sebe tudi tako, kakor se kažejo napram svojemu sočloveku, samo da se tega ne zavedajo, to je, so nevoščljivi tudi napram samemu sebi. Amen.

Knjige Cankarjeve družbe za leto 1938 so letos bogate po vsebini in obsegu. Koledar za 1939 je posvečen Ivanu Cankarju, v katerem pisatelj in zdravnik dr. Krajger odkriva dosedaj nepoznane momente velikega slovenskega pisatelja. »Španski testament«, knjiga o španski državljanski vojni, je trpek dokument sedanosti in nečloveštva.

Kdaj se bo dobilo posojilo na invalidnino?

Mnogo članov sprašuje o tem, nekateri pa že pošiljajo kar prošnje. Ker to vprašanje interesira vse, nas prosimo neki tovariši, da bi ga razložili v »Vojnem Invalidu«. In sicer vpraša: »Kam naj se naslove prošnje za posojilo v smislu § 64 uredbe o invalidih? Ali je že čas, sedaj prositi, ali naj se počaka, dokler ne izide pravilnik?«

Na to pojasnjujemo:

Posojilo, katero predvideva § 64 uredbe, je smatrati kot nadomestek za odkupnino invalidnine. Razlika je ta, da je bil invalid poprej z odkupnino za vedno popolnoma odpravljen, s posojilom bo pa zavezan plačevati eno tretjino invalidnine le toliko časa, dokler ne bo poravnano, potem pa bo dobil zopet celo invalidnino.

Odkupnina invalidnine se je izračunala po starosti, zdravstvenem stanju, višini invalidnine, številu družinskih članov in dodatkih, sedaj pa tudi pravi § 64 uredbe, da se bo posojilo izračunalo po načelih zavarovalne tehnike, torej na približno isti način kakor odkupnina. Torej ne bo tako, da bi invalid dobil posojilo, kolikor ga bo želel, pa se mu bo kar izplačalo na račun invalidnine, ki se bo odtrgovala ali pa celo, da bi sam dajal eno tretjino invalidnine.

Višina posojila bo za vsakega prosilca določena vpoštevajoč različne njegove okoliščine. Zato pa mora ves ta postopek predpisati posebni pravilnik. Kakor poprej za odkupnino, bo najbrž tudi za posojilo treba zdravstvenega pregleda, izjav, garancij in zaznambe na invalidnino.

Pravilnika za posojila iz Narodnega invalidskega fonda v smislu § 64 uredbe do sedaj še ni, zato še nima pomena poprej vlagati prošnje. Prošnje bodo morale biti sestavljene tako, kakor bo predpisal pravilnik in imeti bodo morale predpisane priloge. Danes pa se še točno ne ve, kakšni bodo vsi ti pogoji. Ko bo izšel pravilnik, ga bomo našim čitateljem objavili in ob enem pojasnili ves postopek.

Kolikor nam je znano, mora najprej iziti pravilnik o celotnem poslovanju in mora biti najprej postavljena uprava Narodnega invalidskega fonda. Šele v sporazumu z dotično novo upravo bo izdan potem pravilnik o načinu izdajanja posojil vojnim žrtvam. Različni pravilniki k uredbi o invalidih so v Ministrstvu socialne politike in narodnega zdravja v Belgradu v načrtih že izgotovljeni. Dokler uredba o invalidih ni stopila v veljavo za novo invalidnino t. j. do 1. aprila t. l., se tudi za posojila ni mudilo, ker na staro invalidnino sploh niso bila mišljena. Sedaj pa, ko se izplačuje že nova invalidnina, je postalo vprašanje posojil tudi aktualno. Ker je torej uredba sedaj v popolni veljavi, mislimo, da pravilnikov ne bodo več zadrževali in imamo pričakovati tudi, da kmalu izide pravilnik o izdajanju posojil na račun invalidnine in dodatkov. Ravno te dni smo obveščeni, da so vsi pravilniki podpisani in čakajo samo še na odobritev glavne kontrole, nakar bodo objavljeni.

DOPOLNILO

k navodilom uprave »Vojnega Invalida«, ki so bila objavljena v aprilski številki.

Krajevni odbori naj ne pošiljajo seznamov vseh svojih naročnikov, ampak le tiste, ki se na novo naroče in pa tiste, ki se jih naj črta.

Dogaja se, da v takem skupnem seznamu izpuščajo nekateri K. O. take naročnike, ki so jih prejšnji mesec objavili kot nove naročnike.

Uprava tako ne razume, ali je dotični še potem naročnik ali ni več, a potem pa pride reklamacija, češ, zakaj nisem dobil lista.

»Naš rod«, mladinski list, 8. številka, je bogat po vsebini, ilustracijah in njegova naslovnica stran »Metkino veselje« je prav srčkana. Otroci pa tudi odrasli morajo biti veseli takih publikacij, kajti v njih je prisrčnost, veselje in žalost, razposajenost in naj bi res »Naš rod« ne manjkal v nobeni hiši. Posebno vojni invalidi naj ga čitajo. Pesem Venceslava Winklerja »Hribovska pesem« je kakor ustvarjena za recitacije.

Nekaj o komisijskih pregledih

Okrožna invalidska sodišča so pričela reševati prijave po novi uredbi. V teku so poizvedbe za izdajo rešitev, v mnogih primerih pa so potrebni najprej ponovni komisijski pregledi, da se ugotove poškodbe in procenti. Uredba določa, da izda minister za socialno politiko in narodno zdravje v sporazumu s pristojnimi ministri nov pravilnik o pregledih in o ocenjevanju nesposobnosti. Tega pravilnika pa še ni.

Ako je torej treba invalide najprej pregledati, preden se jim more izdati rešenja, morajo okrožna invalidska sodišča staviti predlog, da jih pregledajo stare pregledne komisije, ali pa stalne vojaške pregledne komisije, katere poslujejo pri vojnih okrožjih. Te stalne vojaške pregledne komisije pa se po svoji sestavi in predpisih razlikujejo od invalidskih preglednih komisij, ker so v invalidskih komisijah poleg vojaških tudi civilni zdravniki in zastopniki politične oblasti. Invalide bi morali torej pregledovati samo invalidske pregledne komisije, ne pa stalne vojaške komisije.

Po § 131 invalidske uredbe veljajo navodila za oceno nesposobnosti z dne 6. julija 1929, St. Br. 55.480, vse dotlej, dokler ne bo izdan nov pravilnik v smislu te uredbe.

Ako pomislimo, da ima nova invalidska uredba mnogo bolj olajšilne in socialne predpise glede vpoštovanja in ocene invalidnosti, kakor pa prejšnji invalidski zakoni moramo reči, da je nov pravilnik z navodili za oceno, kakor tudi za poslovanje preglednih komisij po novih določbah neobhodno potreben.

Ker imajo stare pregledne komisije ali pa celo neinvalidske vojaške komisije čisto drugačna navodila in drugačno poslovanje, ne vpoštevajo onega, kar bi morale v smislu nove invalidske uredbe. Stari predpisi za ocenjevanje nesposobnosti bi ne imeli priti več v poštev, čeprav so podaljšani do izida novih, pač pa naj služijo le za podlago pri pregledih, komisije pa se morajo držati nove uredbe.

Tako na primer smo opazili pred kratkim, da je vojaška komisija pri

Vojnem okrožju v Ljubljani pregledovala invalide za prevedbo po novi inv. uredbi in sicer ranjence in bolnike. Več invalidov-bolnikov je bilo črtanih. Po novi uredbi invalidov-bolnikov sploh več ne pregledujejo komisije pri Vojaških okrožjih, ker § 118 uredbe izrecno določa, da jih pregledujejo in ocenjujejo samo glavna vojna bolnica v Beogradu in armijske bolnice.

Okrožna invalidska sodišča in vojaška okrožja morajo predlagati vse invalide-bolnike, kateri izpolnjujejo pogoje po § 118 uredbe (da so imeli leta 1923. najmanj 50% nesposobnosti) iz cele naše banovine v pregled edino armijski bolnici v Zagrebu.

Pregledov in črtanj invalidov-bolnikov, ki so jih izvršile komisije pri vojaških okrožjih, pa se ne more priznati.

V smislu nove uredbe (odst. 6 § 80) ima vsak invalid pravico k pregledu pripeljati s seboj svojega zdravnika ali pa predložiti njegovo pismeno mnenje, kar morajo komisije vzeti v ozir.

Ker te pravice stari predpisi za pregled ne poznajo, je tudi ne bodo jemali v ozir, ako ne bo nov pravilnik o ocenjevanju tega izrecno predpisal.

Pričakuje se tudi in je v načrtu novega pravilnika za ocenjevanje nesposobnosti, da bo ocena poškodb in boleznih tudi milejša in objektivnejša, ker po dosedanjih predpisih je bilo postopano vse v cilju redukcij. Zlasti se je to dogajalo pri posledicah zasutja, pretresov, prehlada, zastrupljenja itd.

Ako hočemo invalidsko vprašanje reševati v duhu in skladnosti boljše in milejše nove uredbe o invalidih, je eden prvih pogojev, da dobimo nujno nov pravilnik o pregledih in ocenjevanju nesposobnosti, ki so podlaga za nadaljnje delo.

Tak pravilnik je v načrtu že izgotovljen in popolnoma pripravljen. Objavljen bo v kratkem v »Službenih novinah« in tedaj bodo mogle pregledne komisije še le po teh predpisih ocenjevati. V škodo invalidov je tedaj, če se jih pošilja še k stari komisiji.

Podjetniki proti invalidski uredbi

Že v januarjski številki smo opisali, kako se podjetniki bore zoper določila invalidske uredbe, ki določajo, da mora vsako podjetje zaposliti do 10% svojega delavstva vojne invalide. »Trgovski list«, kot glasilo podjetnikov, časopis za trgovino, industrijo, obrtništvo in denarništvo, je pisal o tem, češ, to bo podjetnikom v veliko škodo.

Zdaj je »Trgovski list« od 19. aprila 1939 napisal zopet obširen članek in pričel nekatera pisma podedaj, ki so jih poslala na anketo Zbornice za TOI v Ljubljani, zahtevajoč, da se mora invalidska uredba spremeniti. Prisilna nastavitve-zaposlitev invalidov in njih svojcev je nemogoča.

Članek je pisan z jezo proti vojnim žrtvam, trdeč nekaj, kar sam ne verjame, da je res tako.

Tako piše n. pr. kemična tovarna, da striktno izvajanje te uredbe ni mogoče, ker bi tovarno obremenjevalo s 14.000 do 140.000 Din. V obratu je naporno delo, obrat je nepretrgan, starih priučenih delavcev bi se ne moglo odpustiti. Itd.

Tovarna usjenih izdelkov pravi, da je uredba zgrešena, ker bi nekatera podjetja dobila za svojo stroko sposobne, druga pa nesposobne in neproduktivne invalide. Delovna morala bi trpela, ker bi si tak invalid domišljeval, da je nadrejen na osnovi zaščite in bi ne delal s tako vnemo, kakor drugi delavec.

Tovarna volnenih in bombažnih tkanin pravi, da so invalidi že starejši ljudje in da bi radi svoje invalidnosti ne mogli nuditi celega dela. Polovičarsko delo pa je obratu v škodo.

Tekstilno podjetje pravi, da ni prav, da se na tak način skuša uvesti nov ogromen davek. Naj država namesti invalide na takšnih mestih, kjer bodo svoje delo res lahko opravljali, ne pa nalagati industriji nezmogljiva bremena.

Tovarna lesnih izdelkov pravi, da je to le mogoče, v kolikor je tak invalid delazmožen v tej stroki in da tak invalid mora pač stanovati v bližini tovarne,

da bo lahko pravočasno prišel na delo, ker tovarna nima stanovanj.

Tako poročajo tovarne »Trgovskemu listu« in imajo različne izgovore, da je to nemogoče in katastrofalna obremenitev za podjetja. Nobena tovarna in tudi ne »Trgovski list« pa se ne dotakne takšnih primerov, ki bi pokazali, da je mogoče zaposliti invalide brez vsake škode za podjetja.

Na primer da lahko imajo v službi vpokojenca za slugo, za vratarja, za druga nekvalificirana dela — tega nihče ne pove.

Da na primer v tovarno lesnih izdelkov ne bo silil čevljar, ampak mizar, o tem tudi molče.

Da n. pr. na mesta kvalificiranih delavcev zdaj tudi ne sprejema nobena tovarna nekvalificiranih, ampak samo kvalificirane, nič ne govore, ker tudi vojni invalid, ki nima za to ali ono stroko specialne izobrazbe, za tako mesto ne bo prošil — pač pa lahko dela kot pomožni delavec, kakor to delajo drugi pomožni delavci.

In če lahko n. pr. v tekstilnih tovarnah tkejo, predejo itd. 15, 16 letna dekleta, zakaj bi ne smelo biti zaposleno dekle ali sin vojne žrtve? Ali bi to bila obremenitev za podjetje? Če je lahko po protekciji predelavca, mojstra itd. sprejeta mlada delavka in delavec, zakaj bi ista »protekcija«, ki jo daje invalidska uredba mladi delavki in delavcu — otrokom vojnih žrtv, bila v kvar podjetju?

Zopet vidite, člani in članice Udruženja, da imamo mnogo nasprotnikov, ki sicer, radi lepšega, trdijo poleg vsega, da treba za vojne žrtve skrbeti in da to mora država, za sredstva pa naj prispeva vse prebivalstvo države. Prebivalstvo, ki je 80% delovnega, kmečkega sloja, povečini siromašno. Oni pa, ki so premožni in so postali celo milijonarji po zaslugi krvavoga davka vojnih žrtv — ti »ne morejo« ničesar dati in priznati. Zato stojmo močni in trdni!

Kako sem iskal zaposlitve?

(Dopis.)

Cenjeni tovariš urednik! Če imaš kaj prostora v »Vojnem Invalidu«, dovoli, da opišem, kako sem kot vojni invalid iskal službe in zaposlitve.

Sem kot 40% vojni invalid, ranjen pri Pršemislju v Galiciji, 18. junija 1929 sem zaprosil velikega župana v Ljubljani za službo, ker to, kar sem dosedaj imel, je bilo vse začasno in sem večkrat bil, ne po svoji krivdi, brezposeln. Odgovor je bil, da moji prošnji ne morejo ugoditi. Nato sem se lotil raznih zastopstev in sem prodajal srečke, ker pač heračiti nisem mogel in nisem smel. Nato sem zaprosil za koncesijo, oziroma za dovoljenje, da bi lahko po deželi pokončaval razni mrčesa, kakor ščurke, stenice, podgane itd. Higijenski zavod je preiskal preparate, da je ugotovil, če niso škodljivi za človeka. To me je stalo 600 dinarjev. Ugotovil je, da so preparati, s katerimi bi delal, neškodljivi za človeka in da so vsi ti plini, kakor »Hora« in »Vulkanski plini«, brez vsake škode za ljudsko zdravje. Preparat »Universal« pa je iz morske čebule in torej tudi človeku neškodljiv. To ugotovitev imam črno na belem.

Na podlagi tega sem po dolgi borbi naposled 1. 1931. dobil od banske uprave dovoljenje, koncesijo, da lahko vršim desinfekcijo mrčesa. Torej dve leti je trajala borba.

Do 1. 1938. sem delal nemoteno. Ali konkurenci ni bilo po godu, da ji kazim posel, ker sem bil pač cenejši. Pri toževali so se sreski desinfektorji in sresko načelstvo, v katerega okolišu sem delal, mi je dne 15. julija 1938 št. 8323/1 prepovedalo, češ, da ne smem več vršiti desinfekcije. Ta prepoved je bila kot okrožnica razposlana na vse občine in žandarmerijske postaje v srezu Radovljica. Motivacija se je opirala na odredbo ministrstva trgovine in industrije od 30. I. 1938, ki je predpisovala, da moram za desinfekcijo s strupenimi plini (jaz sem pa delal z nestrupenimi plini) biti poverjeni samo zdravniki, inženjerji kemije, magistri itd., in da mora vsako

tako podjetje imeti zaposlena vsaj dva zdravstvena pomočnika desinfektorja. Tudi po časopisih so delali proti meni. Nekateri gostilničarji so bili celo kaznovani, ker niso upoštevali okrožnice in mi naročili desinfekcijo mrčesa.

Pritoževal sem se, dokazoval, da ne vršim desinfekcije s strupenimi plini, ampak le z nestrupenimi in za kar imam dovoljenje. Dokazoval sem, da to le samo gonja proti meni iz konkurenčnih razlogov, ker sem pač cenejši in da zdravi desinfektorji ne marajo konkurence vojnega invalida.

Zbornica za trgovino, obrt in industrijo me je z dopisom z dne 12. nov. 1938, št. 11.890. opozorila na razpis banske uprave od 31. avgusta 1938, Nr. 4072/3, VIII, da se morajo podjetja za desinfekcijo, ki so dobila dovoljenje pred uveljavljenjem ministrske uredbe glede strupenih plinov za desinfekcijo, prilagoditi njenim določbam, če ne se mi obratovanje prepove.

Zakaj bi se naj prilagodil tem odredbam, sem se vprašal. Saj vendar delam le z nestrupenimi plini in o tem uredba nič ne govori. Nisem se udal. Bojevniško sem nastopal in banska uprava mi je naposled vkljub vsemu morala dovoliti, da lahko vršim desinfekcijo mrčesa z nestrupenimi plini, nikakor pa ne s strupenimi. Dovoliti pa je morala zato, ker sem izsledil v § 446 Obrtnega zakona — da, paragrafi so zvitni in jih treba vedeti obračati — točko, ki določa, da se podjetjem ne sme odvzemati obrtna pravica, če za to ni zakonite osnove. Zakonite osnove pa ni bilo, ker davke plačujem redno, ne obratujem pa s strupenimi plini.

Vidiš, tovariš urednik, za vsako reč, pa če je tudi zapisana v invalidskem zakonu, treba še posebej žilavih živcev in bojevniške korajžje

Bojevniško-tovariške pozdrave

Stramšak Ciril,
voj. invalid.

SLUŽBENI DEL

OPOZORILO. Oblastni odbor opozarja vse Krajevne odbore in člane, ki nakazujejo denar po poštnih položnicah, da pazijo na čekovne številke. Vse, kar je za Oblastni odbor, je treba poslati na čekovno številko 12.156, kar pa je za »Vojnega Invalida«, pa na čekovno številko 12.730. Ako bi se tega ne vpoštevalo, lahko nastanejo napačna knjiženja.

OKROŽNICA SREDIŠNJEGA ODBORA UDRUŽENJA VOJNIH INVALIDOV, BEOGRAD,

Br. 2630 od 18. aprila 1939.

Središnji odbor Udruženja vojnih invalidov v Beogradu je konstatiral, da prihaja veliko število vojnih invalidov v Beograd, ne da bi bila za to kakšna utemeljena potreba. Prihajajo pač da bi v Domu vojnih invalidov ostali tri dni brezplačno na hrani in na stanovanju. Poleg tega pa še prosijo, da bi se jim še dala kakšna denarna podpora. Središnji odbor je z ozirom na to začel s 1. majem 1939 ukinil brezplačna stanovanja in prehrano v Domu vojnih invalidov. Moral je to storiti iz razloga, ker so se življenjske potrebe podražile in presega prehrana takih vojnih invalidov dnevno že 1000.— Din, kar povzroča prevelike izdatke Središnjemu odboru. Poleg tega je zdaj tudi uredba o vojnih invalidih in ostalih žrtvah vojne s 1. aprilom 1939 stopila v veljavo in se je tako materijelno položaj vojnih invalidov izboljšal.

To sporočamo vsem in smo določili:

1. Stanovanje in prehrana v Domu vojnih invalidov je od 1. maja 1939 za siromašne vojne invalide dnevno 5 Din. Za ostale voj. invalide pa 8 Din dnevno.
2. Oficirji-invalidi plačajo dnevno za hrano in stanovanje 15 Din.
3. V Domu vojnih invalidov lahko je in stanuje vsak samo tri dni. Le v primeru upravičene potrebe mu nadaljnje bivanje in prehrano dovoli Središnji odbor.
4. Ostali bojevniški, ki žele prenočiti v Domu vojnih invalidov, plačajo dnevno 20 Din brez hrane.

K temu še pripominjamo, da je Središnji odbor omejil dajanje denarnih podpor. Izvzeti so samo težki slučajji, za kar je upravičen upravnik Doma vojnih invalidov.

Za Središnji odbor Udruženja:

Predsednik: Bož. Nedič, s. r.

Tajnik: Drag. Lešević, s. r.

OBVESTILO GEN. DIREKCIJE DRŽ. ŽELEZNIC

Središnji odbor Udruženja v Beogradu je dobil od generalne direkcije državnih železnic sledeče pismo:

»V zvezi z Vašim pismom br. 2142/39 od 27. III. 1939 Vam generalna direkcija sporoča, da vozne ugodnosti, ki se tičejo pravilnika o ugodnostih socialnega značaja, ostanejo še nadalje v veljavi, dokler se ne objavi novi pravilnik, ki je predviden v § 42 Uredbe o vojnih invalidih in ostalih žrtvah vojne.«

Kakor vidite, ugodnosti na železnicah, kakor jih določa Uredba, to je polovična vožnja za vojne invalide in 12-kratna polovična vožnja na leto za vojne vdove in starše, zdaj še ne veljajo, ker še ni pravilnika. In dokler ne bo pravilnika, ostane, kakor je bilo leta 1938., t. j. 12-kratna polovična vožnja, ki se za leto 1939 obnovi pri sreskem načelstvu. Kupiti se mora železniška znamka za 2 Din.

POZOR NA ROK PRIJAVE!

Opozarjamo vse svoje člane, vojne invalide, roditelje padlih, umrlih in pogrešanih bojevnikov kakor tudi umrlih vojnih invalidov, vojne vdove, na določila §§ 68 in 117. Ta dva paragrafa določata, da teko invalidske datatve od 1. aprila 1939 pod pogojem, da so vsi podali svoje prijave v določenem roku 6 mesecev od dneva, ko je Uredba postala pravomočna. Ta rok poteče 3. junija 1939.

Vse ostale vojne žrtve, ki se prijavi-jo šele po 3. juniju 1939, bodo začele prejemati invalidske datatve šele od tistega dne, ko so vložili prijavo in ne od 1. aprila 1939.

Pozor torej na ta rok!

KATERI PRAVILNIKI LEZE V POKROVU PRI GLAVNI KONTROLI

1. Pravilnik o pregledu vojnih invalidov.
2. Pravilnik o sestavi komisije za pregled.
3. Pravilnik o ugodnostih pri ministru vojske in rudnikov.
4. Uredba o pregledu in prisojanju odstotkov nesposobnosti pri vojnih invalidih.

Pravilniki so, kakor poroča Središnji odbor, izdelani skrbno in so vsi z invalidsko uredbo vred ciklus invalidske zakonodaje, ki je v čast naši državi in lahko v tem oziru služi za vzgled drugim kulturnim državam.

Kolikor bi še kakšna malenkost ne odgovarjala socialnosti in pravičnosti, je dolžnost Uduženja, da poskrbi za potrebne popravke in dopolnila.

Središnji odbor teh pravilnikov ne bo tiskal v posebnih knjižicah, pač pa prepušča to svobodni inicijativi, da bi tako nastala skupna zbirka uredbe, njenih sprememb in dopolnil in vseh pravilnikov kot ena celota. Ko bo ta zbirka tiskana, bo Središnji odbor potrebno število odkupil in jih porazdelil vsem organizacijam in eventualno tudi invalidskim sodiščem.

PLENARNA SEJA ŠIRŠEGA SREDIŠNJEGA ODBORA UDRUŽENJA

in druga poročila Središnjega odbora.

Radi nastalih težkoč okrog uveljavljanja Uredbe o invalidih, so se zavlekli tudi pravilniki in med njimi tudi Pravila Uduženja voj. invalidov. Ni bilo namreč zakonske možnosti za njihovo pravno sankcioniranje. Dasi je po starih in novih pravih kongres Uduženja voj. invalidov vezan na binokstne praznike, a letos pada v dni 28. maja 1939, bo že nemogoče, da bi se mogli pravočasno izvršiti občni zbori Krajevni odborov in zopet še ptem Oblastnih odborov, ki bi izvolili delegate za kongres.

Glede na vse to je Središnji odbor sklenil, da se naj vrši 14. maja 1939 v Beogradu plenarna seja Središnjega odbora in se porazgovori o vseh teh vprašanjih. Ker je to izredna plenarna seja, se bodo na seji reševale samo točke, ki so na dnevnem redu in to je:

1. Odložitev kongresa.
2. Reorganizacija po novih pravih.
3. Budžetiranje do kongresa, in
4. slučajnosti.

Ta sklep je izglasovan na podlagi starih pravil in bodo Oblastni odbori v smislu teh pravil poslali svoje delegate na sejo.

Minister socialne politike in narodnega zdravja je med tem že podpisal nova pravila in se ista že tiskajo. Veljajo z dnem podpisa ministra socialne politike in narodnega zdravja.

Pravila bodo zaenkrat tiskana v omejeni nakladi in jih bodo dobili vsi odbori. Omejena naklada pravil se tiska zato, ker se ista na Kongresu lahko kaj spremenijo in bi se potem morala še enkrat tiskati. Ko bodo pravila enkrat definitivno sprejeta, tedaj se bodo tiskala v cirilici in latinici.

Poleg tega je še zelo važen razlog, da tiskamo pravila v omejeni nakladi, namreč, da se lahko organizacije Uduženja lahko razdele na Slovenijo, Hrvatsko in Srbijo in vse to v Savez uduženja vojnih invalidov za Jugoslavijo s sedežem v Beogradu. Ako bi se sprejel ta sistem, tedaj bi tudi sama organizacija v svojem notranjem ustrojstvu bila korenito preorganizirana. Zato ni treba polagati posebne pažnje na sedaj pravkar podpisana nova pravila, ker so, kakor se vidi, le prehodnega značaja.

O vsem tem bo razgovarjal in sklepal plenum Središnjega odbora 4. maja 1939.

Tako poroča Središnji odbor v »Ratnom Invalidu« od 23. aprila 1939 in v dopisu Oblastnemu odboru.

Zato je potrebno, končuje Središnji odbor, da vsi odbori v državi mirno, brez nroveze potrpe, ker se dela z vso paro, da se spravi v pravi tek. Te težkoče, ki so nastale in ovirale Uduženje in s tem Središnji odbor, so krive, da še ni vse tako urejeno, kakor bi moralo biti.

Istočasno sporoča Središnji odbor, da je ministarstvo za socialno politiko in narodno zdravje soglasno z delegati Sre-

dišnjega odbora izdelalo vse potrebne pravilnike, kakor jih predpisuje uredba 2. dec. 1938. Prvi pravilnik o izvrševanju Uredbe je že objavljen in priložen kot priloga »Ratnemu Invalidu«. Vsi ostali pravilniki pa še niso potrjeni od Glavne kontrole in bo seja iste v kratkem, kjer jih bo Glavna kontrola potrdila. In s tistim dnem, ko pravilnike potrdi tudi Glavna kontrola, postanejo pravomočni.

Istotako so gotove tudi spremembe in dopolnila Uredbe, ki so se izvršile tudi v soglasju s Središnjim odborom. Zdaj so pri ministrskem svetu, da jih podpiše, nato bodo objavljene v »Službenih novinah« ter s tistim dnem postanejo pravomočne.

Po mišljenju Središnjega odbora bo vse do 1. maja 1939 gotovo in vse bo po novi Uredbi začelo funkcionirati redno in pravilno.

V junijski številki »Vojnega Invalida« bomo o vsem tem že pisali in odborom in članom sporočili o sklepih plenarne seje in o drugih zadevah.

V KAKŠNIH PRIMERIH SVOJCI UMRlih INVALIDOV NIMAJO ZAŠČITE?

V mnogih primerih zahtevajo svojci umrlih invalidov zaščito in pomoč, ker ne vedo za pogoje, pod katerimi jim pripada. Da se dotični ne bodo po nepotrebnem prijavljali in se zanašali na invalidsko podporo, je treba to vprašanje pojasniti. To pa tem bolj, ker je dopisnik iz Celja nedavno objavil v »Jutru«, da tudi svojci 40, 30 ali 20% umrlih invalidov dobivajo zaščito.

V glavnem je razlika med umrlimi invalidi ranjenci ali poškodovanci in med invalidi bolniki. Svojcem umrlih invalidov, ranjencev ali poškodovancev pripada zaščita in pomoč le pod pogojem, ako so imeli najmanj 50% nesposobnosti. V § 52 uredbe je izrecno rečeno: »Rodbine umrlih vojaških vojnih invalidov od I. do vštete VII. skupine dobivajo invalidnino in doklade, kakor rodbine iz § 49.«

Po § 43 uredbe pa so invalidi od I. do vštete VII. skupine oni, ki imajo od 100% z dodatkom do 50% nesposobnosti. Torej uredba dovolj jasno pove, da imajo zaščito le svojci onih umrlih invalidov, ako so imeli najmanj 50% nesposobnosti. Nimajo pa nobene zaščite svojci umrlih 20, 30 ali 40% invalidov, ker § 43 nič ne omenja VIII, IX, in X. skupine.

Razlika pa je tudi glede umrlih invalidov-bolnikov, to je takih, ki niso bili ranjeni, pač pa so v vojni dobili samo bolezen. Svojci umrlih invalidov-bolnikov dobe zaščito le pod pogojem, ako so bili dotični najmanj 70% vojni invalidi. Za nižjimi invalidi-bolniki pa nimajo svojci nobene zaščite. To je čisto razumljivo, kajti celo sami invalidi-bolniki nimajo invalidnine, ako niso ocenjeni najmanj s 70% nesposobnosti in ako ne izpolnjujejo pogojev iz § 118 invalidske uredbe. Torej ako niti samim invalidom ne pripada invalidnina, tem manj še svojcem. Vse prijave svojcev po takih invalidih, ki ne izpolnjujejo teh pogojev, so brezpredmetne.

Imamo pa še drugačne primere, da se svojcem ne more priznati zaščita in pomoč.

Veliko vdov zahteva pravice po takih možeh, ki so umrli ali med vojno ali pa že po vojni doma. Sklicujejo se, da je bila vzrok smrti samo poškodba ali bolezen iz vojne, dokazov pa seveda nimajo. Edino, kar skušajo dokazati, je to, da so bili pred odhodom v vojno popolnoma zdravi, domov pa so prišli bolni.

V takih primerih se tudi ne prizna svojcem nobena zaščita in pomoč. To pa zato, ker dotični niso padli ali umrli v fronti, niti pri vojnikih, pač pa so umrli doma in tudi niso bili pri odpustu domov spoznani za invalide.

Uredba priznava zaščito samo rodbinam padlih, umrlih in pogrešanih bojevnikov ali pa umrlih invalidov.

Po zakonu je moral biti vsak vojak, ki je dobil v vojni poškodbo ali bolezen, spoznan za vojnega invalida in kot tak odpuščen domov. Kdor pa je prišel domov, ne da bi bil invalid, se smatra, da njegova bolezen ali poškodba ni izvirala iz vojne, da se je bolezen pojavila sama od sebe, ali pa je bil že celo

prej bolan. Končno pa se lahko smatra, da je zbolel že po prihodu domov.

Zato pa svojcem vsch takih, ki so po vojni doma umrli, pa niso bili spoznani za invalide, ne priznajo zaščite.

Vdove, ki zahtevajo zaščito za doma po vojni umrli borci, morajo dokazati, da so bili spoznani najmanj za 50% vojne invalide, drugače ne bodo dosegle nobenih pravic.

Pač pa pripadajo pravice svojcem takih, ki so v vojni umrli pri vojnikih, ne da bi bili odpušteni domov.

Na vsa ta pojasnila naj svojci pazijo, da bodo vedeli, pod kakimi pogoji pripada zaščita in pomoč.

ZBOROVANJE V CELJU. — Dne 7. maja 1939 ob 9. uri dopoldne se vrši zborovanje vsega članstva Krajevnega odbora uduženja vojnih invalidov v Celju v Narodnem domu na Dečkovem trgu. Vabljeni so vsi invalidi in vdove. Obravnavala se bodo določila nove invalidske uredbe in razna invalidska vprašanja. Pridite gotovo vsi. Povabljen je tudi delegat Oblastnega odbora U. V. I. iz Ljubljane.

KRAJ. ODBOR LJUBLJANA. Člani in članice se opozarjajo, da poteče rok prijave po novi invalidski uredbi z dnem 3. junija 1939. Vsi oni, katerim je bila invalidnina po zakonu iz leta 1929 ali pa po prejšnjih zakonih ustavljena, pa se do danes še niso javili pri Krajevnom odboru, naj to takoj store in prinesejo s seboj zadnje rešenje, da se lahko napravi prijava.

Krajevni odbor v Kranju sporoča članstvu, da ima uradne ure ob nedeljah od 8. do 11. ure dopoldne in v ponedeljkih od 8. do 12. ure v mali dvorani hotela pri »Stari pošti«. Vhod v dvorano je z dvorišča.

Razno

NOVOMEŠKO OKROŽNO SODISCE KOT INVALIDSKO SODISCE

(Dopis.)

Novomeško invalidsko sodišče je začelo v polnem obsegu delati. Obžalovati je samo, da doslej še nista imenovani od O. O. v Ljubljani predlagani pisarniški moči, ki ju čaka ogromno dela.

Invalidskemu sodišču so po odredbi zasluznega, delavnega, energičnega in vojnim žrtvam naklonjenega predsednika okrožnega sodišča g. Barleta Gustava dodeljeni sodniki Durini, Logar in dr. Žnidar, vodja pisarne invalidskega oddelka pa je sodni uradnik Artač. So to sami sočetni možje, katerim vojna vihra posredno ali neposredno ni prizanesla, zato jim vojne žrtve lahko v vsakem pogledu popolnoma zaupamo. V sobi šte. 28 je čez celo dolgo steno skoro do stropa visoka štelaza s predali, v katerih se zrcali lepo urejeno delo vodje pisarne, tisoče in tisoče invalidskih prijavi in spisov, zloženih kakor vezana knjiga in urejenih strogo po alfabetu in številkah, da se vsaki spis s pomočjo indeksa, ki ima pri mnogih črkah nad 800 vpisanih imen, takoj najde. Strokovnjaka razveseli tako lep red v pisarni. Dne 13. IV. 1939 se je priglasi pod vodstvom tajnika K. O. 9 članska deputacija vojnih invalidov iz raznih občin območja novomeškega K. O. Tajnik K. O. Jurak je še posebej pojasnil g. predsedniku okrožnega sodišča križce, te žave in siromaštvo nesrečnih vojnih žrtev, ki je nato deputaciji še v njeni navzočnosti izkazal odkrito, sočetno naklonjenost. Tekom tedna so bili poslani ljublj. vojnemu okrožju — komisiji za pregled invalidov — vsi invalidski spisi, katerim so bila priložna zdravniška spričevala uradnega zdravnika, s prošnjo za napregled. Zato naj prizadeti vojni invalidi naj ne bodo nestrpni, ker bodo kmalu pozvani. Med tednom so rešeni v prvi vrsti spisi poznanih, ki po Uredbi iz leta 1936 še nimajo rešitve, nadalje precej spisov najsiromašnejših, ki so bili radi raznih kazni itd. reducirani in končno nekaj spisov siromašnih staršev. Vsega skupaj 65 spisov.

Če nam že pišete -- se vsaj podpisite!

Zadnje dni smo prejeli troje pisem: enega iz Sv. Barbare pri Mariboru, kjer se »več invalidov« pritožuje zoper občinskega tajnika.

Drugo pismo iz Lesc, kjer nekdo s podpisom »s spoštovanjem«, pripoveduje o prigrizku poterpinovega grozdja, ki je baje zelo kislo.

no je z dvorišča. Te uradne ure bodo do preklica. Vsi stari člani in članice naj poravnajo članarino in sicer oni, ki že prejemale invalidnino po novi uredbi naj plačajo po 3 Din članarine in po 12 Din za list, ostali pa plačajo po 24 Din za članarino in časopis. Novi člani, kateri so sedaj pristopili k organizaciji, pa plačajo za celo leto 12 Din članarine in 12 Din za list zato, ker se še ne ve, kdaj bodo njihove zadeve rešene po novi uredbi. Isto velja tudi za stare padlih, ki še ne dobivajo invalidske podpore. Vsi novopristopivši člani plačajo poleg tega še pristopnino 1 Din in za člansko knjižico 3 Din. Prinešiti morajo tudi svoje slike. — Vsak mora biti naročnik »Vojnega Invalida« tudi ako ne zna čitati, ker mu ga lahko prečitajo drugi. V časopisu je vedno razloženo vse, kar kdo potrebuje v informacijo o invalidskem vprašanju.

Sevnica. Tukajšnji Kraj. odbor poziva vse tiste člane, ki še niso za tekoče leto poravnali članarine in naročnine in tudi tiste, ki so le za nekaj mesecev plačali, da takoj po prvem maju plačajo vse do konca leta. Nikogar se ne bo več čakalo, posledice si naj potem vsak sam pripiše.

Dokler nismo dobili brošure — nove uredbe, je bilo veliko povpraševanja po njej. Sedaj pa, ko jo K. O. že davno ima na zalogi, pa so le redki tisti, ki jo kupijo. Koristno in celo zelo potrebno za vsakega člana je, da si nabavi to brošuro. Kdor je torej še nima, naj jo takoj kupi. Na ta način bo vsaj vedel, kaj ima pričakovati, da ne bo vsak dan toliko povpraševanja, kdaj, če in kako bo njegova prijava rešena, koliko ima dobiti invalidnine in kakšne pravice sploh bo imel, če bo zaščiten itd. Kdor ima to brošuro doma, ve takoj, pri čem da je.

Obe pismi-dopisa bi že priobčili, če bi vedeli, kdo je tako korajžen, da se je skrtil za okope »več invalidov« in »s spoštovanjem« in si ne upa pogledati na bel dan.

Tretje pismo pa je s podpisom »več prizadetih vdov z dežele«, ki je bilo poslano iz Domžal. Teh »več prizadetih vdov z dežele« je tako korajžnih, da si ne upajo povedati svojega imena — zato pa kar tako iz zasede streljajo, češ, invalidi dobivajo veliko invalidnino, posebno 100% — me vojne vdove pa sme odpravljene z malenkostjo.

Na taka pisma iz zasede, kajpada, ne moremo odgovarjati, ker vemo, če ne govori to zopet krščanska nevoščljivost. Ker po novi invalidski uredbi so vojne vdove mnogo več dobile, kakor po zakonu iz leta 1921, 1925 in 1929. Da ni bilo zaenkrat mogoče več, in kje je krivda, smo to opisali v »Vojnem Invalidu« v aprilski številki v članku »Pravnik vstajenja« v 3. stolpcu — to si naj tiste »več vojnih vdov z dežele« lepo prečitajo in imajo odgovor. Človek pa, ki ima odrezani obe nogi, ki jih je zgnobil na bojišču, je vojni invalid in »več vojnih vdov z dežele« pač ne ve, kaj je to, hoditi z lesenimi nogami — njih boš samo to, da dobiva tak 1500 din mesečno.

Toliko v odgovor!

Če nam že pišete, vsaj toliko korajže pokazite, da vidimo, kakšen je vaš obraz!

Uredništvo »Voj. Invalid«.

Sevnica. »Krik ranjene mladosti« se imenuje knjižica sonetnega venca in več dragih prelepih pesmi, katere je, kakor je bilo že v zadnji številki lista objavljeno, na Daberdob spesuil tov. Fabjančič kot 18letni vojak. Čim je Kraj. odbor U. V. I. v Sevnici, kateri je prevzel prodajo knjižice svojega člana tov. Fabjančiča, prejel iz tiskarne prav lepe brošure teh pesmi, je takoj poslal vsem Kraj. odborom U. V. I. v Sloveniji okrožnico, s katero je ponudil in priporočil Krajevnim odborom, da naroče knjižice za razpečevanje v svojih okoliših. Kmalu se je nekaj K. O. oglasilo z manjšimi naročili, toda Krajevni odbor U. V. I. Novo mesto jih je takoj po prejemu okrožnice naročil 50 izvodov, ter jih tudi takoj prvi dan vseh 50 izvodov razpečal in denar za nje že nakazal. Tovariši Krajevni odbori po vsej Sloveniji, storite vsi tako! Krajevnomu odboru Novo mesto vsa čast in priznanje!